HYVIL

Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (HE 299/2022)

Eduskuntakuuleminen 13.1.2023

'Sami Uotinen

Yleistä

- Hyvil Oy pitää kannatettavana sitä, että yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta säädetään jatkossa samassa laissa
- **Rekisteröintimenettelyn ulottaminen julkiseen palvelutuotantoon herättää kuitenkin monia kysymyksiä – kyseessä periaatteellisesti merkittävä ratkaisu**
- Julkisen palvelutoiminnan ominaispiirteitä ovat mm.
  - Julkinen palvelutoiminta perustuu lainsäädännössä asetettuihin velvoitteisiin,
  - Toimintaan liittyy monin paikoin viranomaistehtäviä
  - Toiminnan rahoitus on perusteiltaan erilainen kuin yksityisessä palvelutoiminnassa
    - Toimintaa ei myöskään ohjaa pyrkimys taloudelliseen voittoon
- Vaihtoehtoja esitetylle ratkaisulle julkisesti järjestettyjen ja tuotettujen palvelujen osalta ei ole arvioitu tarkemmin

HYVIL

Yleistä

- Näyttää siltä, että hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä valtion ohjausta ja valvontaa halutaan tiukentaa monin eri tavoin
- Kuitenkin
  - Hyvinvointialueilla on itsehallinto ja demokraattinen päätöksenteko
  - Hyvinvointialueiden myötä sote-palvelujen järjestäjien määrä vähenee huomattavasti ja koko vastaavasti kasvaa
  - Sosiaali- ja terveyspalvelut ovat palvelutarpeen kasvusta, henkilöstön saatavuuden vaikeutumisesta, talouden tiukkenemisesta aiheutuvien haasteiden edessä
- Jolloin olisi perustelua antaa hyvinvointialueille palvelujen järjestäjinä pikemminkin enemmän liikkumavaraa, jotta toiminnallisista ja taloudellisista haasteista kyetään selviämään

HYVIL

Hyvinvointialueiden järjestämis- ja tuottamisvastuu

- Hyvinvointialueella on sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 8 §:n mukainen vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä.
- Valvontalakiesityksen 40 §:n mukaan valvontaviranomainen voi edellytysten täyttyessä poistaa palveluntuottajan ml. hyvinvointialue palveluntuottajien rekisteristä.
  - Käytännössä tämä tarkoittaisi myös sitä, että hyvinvointialue ei kykenisi täyttämään järjestämisvastuutaan.
  - Vaikka mahdollisuus on lähinnä teoreettinen, onko valvontalaki ja valvontaviranomaiset se taho, joka tekee laissa säädetty hyvinvointialueen järjestämis- ja tuottamisvastuu huomioon ottaen ko. laajakantoiset päätökset?
- Vai tulisiko asiaa arvioida ko. tilanteissa hyvinvointialueista annetussa laissa ja järjestämislaissa tarkoitetun hyvinvointialueiden arviointimenettelyn kautta?

HYVIL

Valvontalain soveltaminen hyvinvointialueen sosiaalipalveluihin

- Ehdotetun valvontalain 4 §:n 3 kohdan perusteluissa on todettu, että ehdotettu laki koskisi lähtökohtaisesti siten kaikkia mainittuja sosiaalipalveluja, mutta käytännössä lakia sovellettaisiin vain sellaisiin palveluihin, joita tässä laissa tarkoitettu palveluntuottaja voi tuottaa palvelun luonne huomioon ottaen.
- Kun otetaan huomioon, että laki tulisi koskemaan hyvinvointialueita, jotka on lakiesityksessä määritelty myös palveluntuottajiksi, on ko. toteamus hämmentävä.
  - Hyvinvointialueen järjestämis- ja tuottamisvelvollisuuden piiriin kuuluu useita palveluja, joissa käytetään julkista valtaa ja joissa ei edes ole mahdollista käyttää yksityisiä palveluntuottajia.
- **Nyt jää epäselväksi esim. se, mihin sosiaalipalveluihin lakia käytännössä sovelletaan. Miten määritellään palveluyksikkö esim. sosiaalityössä vai sovelletaanko lakia käytännössä lainkaan ko. palveluihin.**

HYVIL

Palveluyksiköt

- Ilmeisesti palveluyksikköjen määrittely on suhteellisen joustavaa
- Kuitenkin sairaalat ja vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavat yksiköt on määriteltävä omiksi palveluyksiköikseen
- Lakiehdotuksen 4 §:n 8 kohdassa vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavalla palveluyksiköllä tarkoitetaan sosiaalihuollon ympärivuorokautista palveluyksikköä tai palveluyksikköä, jossa tuotetaan palveluja sosiaalihuoltolain 3 §:n 1 momentin 3 ja 6 kohdissa määritellyn mukaisesti erityistä tukea tarvitseville henkilöille tai jossa voidaan käyttää asiakkaan itsemääräämisoikeutta rajoittavia toimenpiteitä.
- Vaativan sosiaalihuoltoa tuottavan palveluyksikön määrittelyssä tukeutuminen erityistä tukea tarvitsevien henkilön käsitteeseen on ongelmallista.
  - Erityistä tukea tarvitsevalla henkilöllä ja asiakkaalla tarkoitetaan sosiaalihuoltolaissa henkilöä, jolla on erityisiä vaikeuksia hakea ja saada tarvitsemiaan sosiaali- ja terveyspalveluja. Kyseessä on siis yksilöllisesti arvioitava käsite. Käsite ei myöskään ole sidoksissa palvelujen tai tuen määrään taikka erityisosaamiseen, johon termi erityistä tukea tarvitseva henkilö yleiskielessä yleensä viittaa.

HYVIL

Sosiaalihuollon tukipalvelujen tuottajien alv-kohtelu

- Hallituksen esityksen perusteluissa on todettu, että sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen arvonlisäverokohteluun ei tällä lakiehdotuksella ole tarkoitus puuttua. Tämä tarkoittanee myös sosiaalihuoltolain 19 §:n mukaisia tukipalveluja (aiemmin kotipalvelun tukipalveluja) kuten ateriapalvelua, vaatehuoltopalvelua, siivouspalvelua, asiointipalvelua ja osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävää tai tukevaa palvelua.
- Hieman epäselväksi jää koskeeko tämä myös yksityisesti järjestettyjä tukipalveluja.
  - Perustelujen mukaan, jos tukipalvelujen tuottaja antaisi palveluja myös muutoin kuin sosiaalihuollosta annetun päätöksen perusteella sosiaalihuollon palveluna, niin palveluntuottajan pitäisi eritellä palvelun tuotannosta sosiaalihuollon palveluna annettava osuus ja rekisteröidä se osuus.
  - Epäselvyyden tässä aiheuttaa se, että ns. puhtaasti yksityistä sosiaalihuoltoa ei anneta päätöksen ja vaan asiakkaan ja palvelutuottajan välisen sopimuksen perusteella. Jos ns. puhtaasti yksityistä sosiaalihuollon tukipalvelua ei voida rekisteröidä, ei se liene myöskään arvonlisäverotonta.

HYVIL

Turvapalvelut ym. ja alv-kohtelu

- Koska valvontalain soveltamisalasta on suljettu pois SHL:n 14 §:n 2 momentin mukaiset hyvinvointialueen omaan päätökseen perustuvat sosiaalipalvelut (Hyvinvointialue voi lisäksi järjestää muita kuin 1 momentissa tarkoitettuja 11 §:n mukaisiin tarpeisiin vastaavia sosiaalipalveluja) ja koska SHL:n 19 §:n tukipalveluja koskeva luettelo on luonteeltaan tyhjentävä, on niin, että esimerkiksi yksityiset aiemmin kotipalvelun tukipalveluksi katsotut turvapalvelut eivät kuulu valvontalain soveltamisalaan ja ovat yksityisesti järjestettynä arvonlisäverollisia.
- **ALV-kohtelun mahdollisilla muutoksilla on vaikutuksia myös julkisesti järjestettyihin palveluihin. Mikäli ns. puhtaasti yksityiset sosiaalihuollon tukipalvelut eivät jatkossa ole enää arvonlisäverovapaita, niin tämä on omiaan lisäämään kysyntää julkisesti järjestettyihin vastaaviin palveluihin.**

Rikostaustan selvittäminen

- Uusi velvoite
- Säännöksen tavoite on sinällään kannatettava
- Asiakasryhmänä ikääntyneet henkilöt ja vammaiset ovat suuri ja näin ollen myös henkilöryhmä, joita velvoite koskee on laaja
- Rikosrekisteriotteen nähtäväksi pyytämisestä aiheutuu huomattavassa määrin hallinnollista työtä, jonka vaikutuksia ei ole riittävästi arvioitu
- Aiemmin rikosrekisteriote on pyydetty lasten kanssa työskenteleviltä. Lakiluonnoksessa ei ole kuitenkaan esitetty arviota siitä, miten ko. aiempi velvoite saavuttanut tavoitteensa.
- Tulisi myös harkita, pitäisikö sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden rekisteröintiin liittää rikostaustan selvittäminen.

HYVIL

Muuta

- Palveluntuottajan ja henkilökunnan ilmoitusvelvollisuus (29 §).
  - Vastaavantyyppinen epäkohtailmoitusta koskeva säännös on tällä hetkellä sosiaalihuoltolain 48 §:ssä. Laajennettaessa epäkohtailmoitusta koskevaa sääntelyä koko sosiaali- ja terveydenhuoltoon olisi ollut hyvä arvioida aiemman sääntelyn toimivuutta.
- Valvontaviranomaisten organisoitumisen osalta Hyvil kannattaa valtakunnallisen sosiaali- ja terveysalan valvontaviraston perustamista

HYVIL

Taloudelliset vaikutukset

- Hyvinvointialueilta, Helsingin kaupungilta ja Hus-yhtymältä myöhemmässä vaihees-sa perittävien rekisteröintimaksujen on esityksessä arvioitu olevan noin 13 miljoonaa euroa vuodessa.
- Koska ko. tahojen sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitus ja valvontaviranomaisten rahoitus tulee pääosin valtiolta, olisi harkittava onko tarkoituksenmukaista periä maksuja rekisteröintiin liittyen em. toimijoiden välillä.
- Myös myöhemmän vaiheen uusista rekisteröinneistä ja rekisteröintien muutoksista hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille ja Hus-yhtymälle arvioidut oman työn kustannukset on arvioitu alhaisiksi.

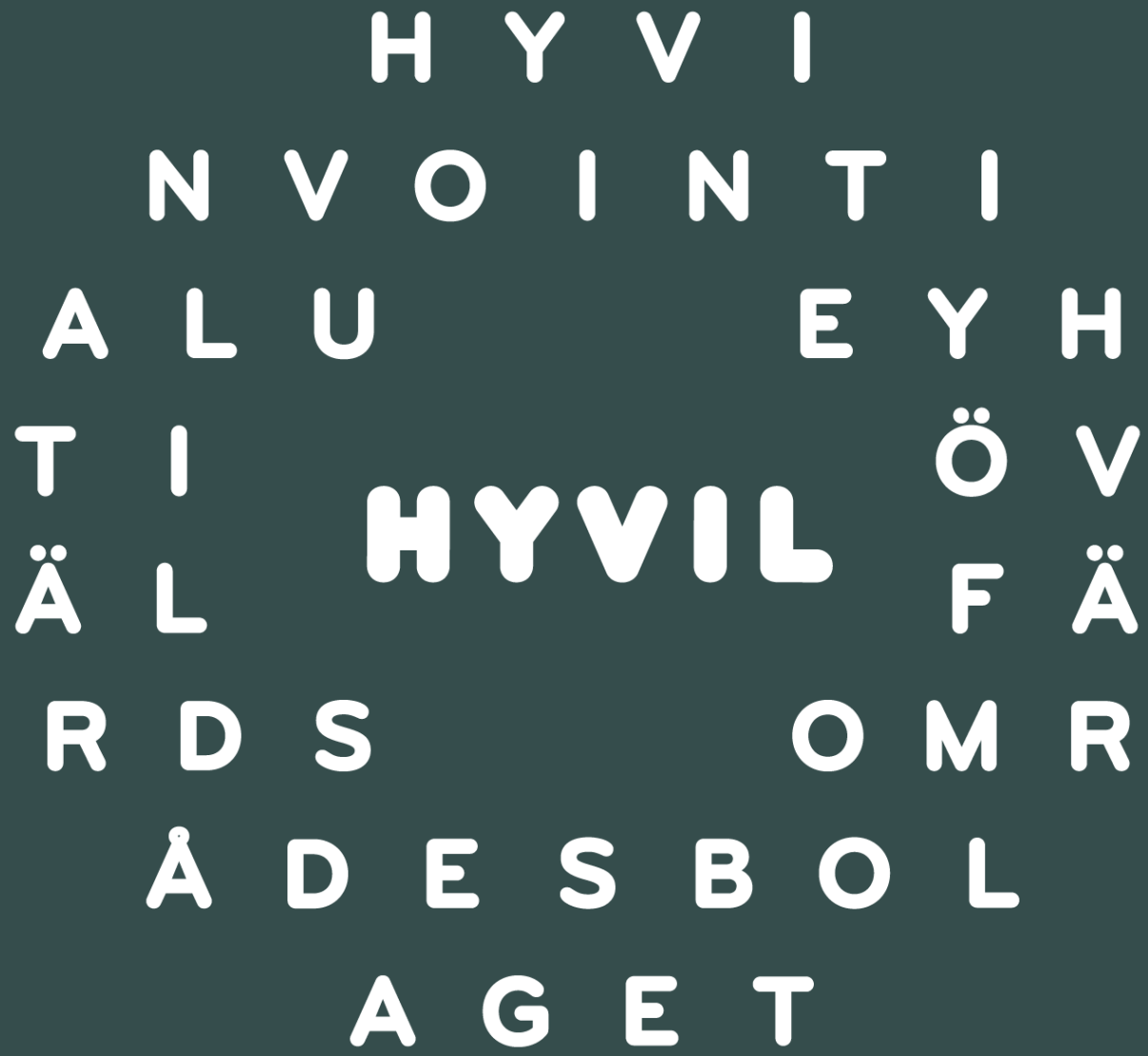
HYVI
NVOINTI
ALU
EYH
TI
ÖV
HYVIL
ÄL
FÄ
RDS
OMR
ÅDESBOL
AGET